

การพัฒนารูปแบบการบริหาร โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

มณฑาญจน์ ทองไข

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

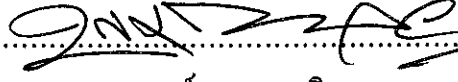
กรกฎาคม 2549

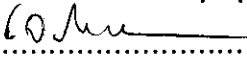
ISBN 974-5028-57-6

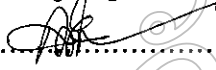
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมคณานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าคณานิพนธ์ ได้พิจารณา
คณานิพนธ์ของ มณฑาญจน์ ทองไข่ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษาคณานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมคณานิพนธ์

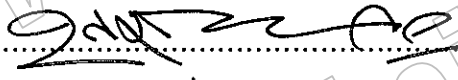
 ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. คุณวุฒิ คนฉลาด)

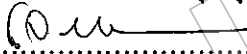
 กรรมการ
(อาจารย์ ดร. เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม)

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร. นวลทอง อุดรพิมพ์)

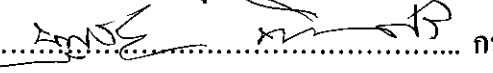
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

 ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. คุณวุฒิ คนฉลาด)

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร. เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม)

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร. นวลทอง อุดรพิมพ์)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บุญร่วม ทิพพศรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับคณานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคณานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 12 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2549

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมคุณูปการ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2548

ประกาศคุณูปการ

คุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ
คนฉลาด ประธานกรรมการที่ปรึกษาคุณฐิณีพนธ์ ดร.เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม ดร.นวลผ่อง
อุครพิพ และรองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม กรรมการที่ปรึกษาและรองศาสตราจารย์
บุญร่วม ทิพพศรี กรรมการร่วมในการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาให้การปรึกษาช่วยเหลือแนะนำ
และให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยตลอดมา ความรู้และประสบการณ์การวิจัยครั้งนี้ มีคุณค่าเป็น
อย่างมาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์
พระราชธรรมนิเทศ พระราชญาณวิสิฐ พระภาวนาวิริยคุณ พระครูสีลวัฒนาภิรม และผู้เชี่ยวชาญ
ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์และตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณาจารย์ภาควิชา
การบริหารการศึกษา และภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ประสิทธิ์
ประสาทความรู้ด้วยความเมตตา ให้ความอบอุ่นและกำลังใจในการดำเนินการวิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สลโกสุม อาจารย์ปรีชา
นิพนธ์พิทยา ดร.ธีรพงษ์ ศรีโพธิ์ ดร.สันทนา พูลพัฒน์ ดร.รัชนี ชังชู ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.เพชรสุดา ภูมิพันธ์ อาจารย์พรกมล นุ่มหอม นายพูนศักดิ์ ทองไข นายประวิตร มิ่งมล
และเพื่อนทุกคน ที่ได้แนะนำและช่วยเหลือการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจากโรงเรียนในภาคเหนือ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 719
คน ที่ได้ร่วมตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้ให้ทุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่อุดม ทองไข และพี่น้องทุกคนที่ให้กำลังใจในการทำงาน
คุณฐิณีพนธ์จนสำเร็จ

มณฑกาญจน์ ทองไข

46820202: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ค. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: การบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

มณฑาญจน์ ทองไย: การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (DEVELOPING MODEL OF BUDDHIST ORIENTED SCHOOL PROJECT MANAGEMENT IN THE BASIC EDUCATION INSTITUTIONS)

อาจารย์ผู้ควบคุมคุณภาพ: คุณวุฒิ คนฉลาด, Ed.D., เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, ค.ค., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ค.ค., นวลสง อัครพิมพ์, Ph.D., บุญร่วม ทิพพศรี, M.Ed. 225 หน้า
ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-5028-57-6

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ ศึกษาเอกสาร คู่มือ ผลงานวิจัย การสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ และการหาความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปปฏิบัติโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ การสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจำนวน 60 คน การสัมภาษณ์และการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 รูป/คน และการหาความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปปฏิบัติโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจำนวน 719 คน สถิติที่ใช้คือ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ

ผลของการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ดังนี้ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่การ กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารอย่างชัดเจน สามารถปรับโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง พระสงฆ์ องค์กรทางราชการและองค์กรในชุมชน ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา องค์กรทางราชการและองค์กรในชุมชน ร่วมกันรับผิดชอบในการดูแลเยาวชนให้ประพฤติตนเป็นคนดี ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ ด้านผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับ โดยการสร้างเยาวชนให้มีขันติ มีความอดทน อคณฺณ มีวิริยะอุตสาหะ รู้จักการให้และทำกิจกรรมต่างๆ เป็นหมู่คณะได้

46820202: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ed.D. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: BUDDHIST ORIENTED SCHOOL PROJECT MANAGEMENT

MONTAKARN THONGYAI: DEVELOPING MODEL OF BUDDHIST ORIENTED SCHOOL PROJECT MANAGEMENT IN THE BASIC EDUCATION INSTITUTIONS. ADVISERS: KUNAWUDH KONCHALARD, Ed.D., CHAROENWIT SOMPONGTAM, Ph.D., PRIRAT WONGNAM, Ph.D., NUANPACHONG UDONPIM, Ph.D., BOONRUAM TIPPASRI, M.Ed. 225 P. 2006. ISBN 974-5028-57-6

The purpose of this research was to develop the model of Buddhist oriented school project management in the basic education institutions by searching documents, conducting seminar, interviewing professional experts on virtue and morality in order to develop the model of Buddhist oriented school project management. The conceptual model was verified suitability and possibility by the professional experts and then the model was reviewed the appropriateness by the practitioners, the school administrators and teachers. The samples used in this study were 60 administrators and teachers, 23 professional experts, and 719 school administrators and teachers. The statistical devices used for data analysis were percentage, mean and standard deviation, median, and interquartile range.

The conceptual model of Buddhist oriented school project management was summarized as follows: the structural management comprised the formulation of appropriate roles and authorities of the executive committee and adapted the organizational structure to the changing context of the school. The executive committee were consisted of the school administrators, the school committee, teachers, parents, Buddhist monks, official, and community organizations who were responsible for advice the youths for being good citizens. The project management process was to summarize and report the project formulations. The expected outcomes of the project were to assist the youths in behaving themselves to be tolerance, morality, perseverance, and knowing how to share and conduct activities in working teams.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การ.....	13
แนวคิดการบริหารโครงการ.....	15
วิธีระบบ.....	26
โรงเรียนวิถีพุทธ.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
งานวิจัยในประเทศ.....	46
งานวิจัยต่างประเทศ.....	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
ขั้นตอนการวิจัย.....	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ การบริหาร โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	68
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนที่มี ต่อรูปแบบการบริหาร โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	80
รูปแบบการบริหาร โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	107
การเปรียบเทียบการพัฒนารูปแบบการบริหาร โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับแนวทางการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียน วิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ.....	111
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	127
สรุปผลการวิจัย.....	129
อภิปรายผล.....	131
ข้อเสนอแนะ.....	147
บรรณานุกรม.....	149
ภาคผนวก.....	155
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย.....	156
ภาคผนวก ข รายชื่อสถานศึกษาที่เข้าร่วมประชุมสัมมนา วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ในการบริหารโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ.....	159
ภาคผนวก ค แบบบันทึกการประชุมสัมมนา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการบริหารโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	163

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ง ผลการประชุมสัมมนา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	168
ภาคผนวก จ รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์และตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	182
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์การพัฒนา รูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	185
ภาคผนวก ช สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนา รูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	190
ภาคผนวก ซ แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	203
ภาคผนวก ฌ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	213
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	225

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	60
2 จำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญและผู้เชี่ยวชาญผู้ให้สัมภาษณ์.....	64
3 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญที่ส่งและได้รับคืน.....	64
4 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่ส่งและได้รับคืน.....	65
5 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง.....	66
6 คำมาตรฐานและคำพิสัยควอไทล์ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้างการบริหารงาน.....	69
7 คำมาตรฐานและคำพิสัยควอไทล์ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร โครงการ.....	71
8 คำมาตรฐานและคำพิสัยควอไทล์ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการดำเนินงาน.....	75
9 คำมาตรฐานและคำพิสัยควอไทล์ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับ...	78
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน.....	81
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร โครงการ.....	86
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ด้านกระบวนการดำเนินงาน.....	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับของความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการบริหาร โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ด้านผลสำเร็จที่ คาดว่าจะได้รับ..... 101
14	การเปรียบเทียบรูปแบบการบริหาร โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน กับแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของ กระทรวงศึกษาธิการ..... 111
15	ผลการประชุมสัมมนาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการ บริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้าง การบริหาร..... 169
16	ผลการประชุมสัมมนา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการ บริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารโครงการ..... 171
17	ผลการประชุมสัมมนา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการ บริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ดำเนินงาน..... 177
18	ผลการประชุมสัมมนา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการ บริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลสำเร็จที่คาด ว่าจะได้รับ..... 180

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 องค์ประกอบของระบบ.....	6
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
3 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์.....	23
4 แสดงวิธีการของระบบ.....	27
5 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.....	31
6 การบริหารจัดการ โรงเรียนวิถิพุทธ.....	35
7 ลำดับขั้นตอนการวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหาร โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	57